

MONEDE DIN PERIOADA ROMANĂ PROVENITE DIN VECHILE SĂPĂTURI ARHEOLOGICE DE LA ROMULA

Theodor ISVORANU

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România; e-mail: theodor.isvoranu@gmail.com

Keywords: Romula, Dacia Malvensis, archaeological excavations, central fortification, Roman coins, provincial coins

Abstract: In this article we present a batch of 58 coins (56 identified) from the Roman Empire period, discovered during the first two decades (1965–1985) of systematic research at the site of Romula, the capital of Dacia Malvensis. Except for a nummus from the 4th century, the coins belong to the Principate era. Most of them were discovered during archaeological excavations in the central fortification, and 12 (Roman asses and Greek assaria) were discovered in a funerary context, in the necropolises to the north and southeast of the settlement. Almost half of the coins were seriously affected by burning, with the flan partially melted and sometimes covered by various organic or mineral deposits. Apart from those that suffered the effects of the fires, those found in cremation graves were, very likely, burned together with the bodies of the deceased. As for the structure of the batch, the imperial coins, among which the denarii are the most numerous, far exceed, in number and value, the provincial coins, the latter usually serving to facilitate small transactions, as funeral offerings, etc. The issues date chronologically from the reign of Vespasian to that of Philip I. The best documented is the period of the Antonines, but from the point of view of the ratio between the number of coins entering the city market and the number of years, the most prolific period is 235–249, the last years of prosperity before the destruction caused by the “Scythian War”. As numismatic rarities, we mention, in particular, the coin from Tabae, Caria (Trajan), but also those from Antioch of Pisidia (Geta) and Amphipolis (Macrinus). On this occasion, we present new information that completes the statistical data provided by more recent research.

Cuvinte-cheie: Romula, Dacia Malvensis, săpături arheologice, fortificația centrală, monede romane, monede provinciale

Rezumat: Este prezentat un lot de 58 de monede (56 identificate) din perioada Imperiului roman, descoperite în cursul primelor două decenii de cercetări sistematice în situl de la Romula, capitala Daciei Malvensis (anii 1965–1985). Exceptând un nummus din secolul IV, monedele aparțin epocii Principatului. Cele mai multe au fost descoperite în timpul săpăturilor arheologice din fortificația centrală, iar 12 piese (ași romani și assaria grecești) au fost descoperite în context funerar, în necropolele din nordul și sud-estul așezării. Aproape jumătate dintre monede au fost serios afectate de ardere, flanul fiind parțial topit și uneori acoperit de diferite depuneri organice sau minerale. În afara celor care au suferit urmări ale incendiilor, cele găsite în morminte de incinerare au fost, foarte probabil, arse odată cu corpurile defuncților. Ca structură, monedele imperiale, între care cele mai numeroase sunt denarii, depășesc cu mult, numeric și valoric, monedele provinciale, acestea fiind de regulă mijloace de facilitare a tranzacțiilor mărunte, depuneri funerare etc. Emisiunile se succed cronologic între domniile lui Vespasian și Filip Arabul. Cel mai bine documentată este perioada Antoninilor, dar din punct de vedere al raportului dintre numărul de monede intrate pe piața orașului și numărul de ani, cel mai bine situată este perioada 235–249, ultimii ani de prosperitate înainte de distrugerile „războiului scitic”. Ca rarități numismatice menționăm în special moneda din Tabae, Caria (Traian), dar și cele din Antiochia Pisidiei (Geta) și Amphipolis (Macrinus). Cu acest prilej aducem informații suplimentare care completează datele statistice oferite de cercetările mai recente.

Prezentăm în cele ce urmează un lot de monede din perioada antichității romane, descoperite în cursul cercetărilor arheologice din situl de la Romula, aflat astăzi pe teritoriul satului Reșca, com. Dobrosloveni, jud. Olt. Piese se află în colecția Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”, inv. T 143 și constituie un important supliment de informație din perioada puțin cunoscută numismatică a primelor campanii de săpături, o secvență reprezentativă pentru centrul urban, militar și civil Romula-Malva, care primise din anii 168–169 rangul de capitală a Daciei Malvensis, respectiv statutele de *municipium* și *colonia* sub domniile lui Hadrian și Septimius Severus¹. Orașul cu suburbiile și necropolele sale, suprapus astăzi în mare parte de locuirea modernă, se întindea pe o suprafață impresionantă², din care a putut fi cercetată doar o mică

parte, cu rezultate spectaculoase și un material arheologic bogat și variat³. Numeroase monede și artefacte din epoca romană au fost donate de sau achiziționate de la localnici și pasionați de antichități, acestea provenind din gospodării și terenuri în proprietate privată sau din împrejurimile satului actual și adăugându-se statisticii

³ Cercetările sistematice au început aici în 1965 sub conducerea lui Dumitru Tudor și s-au concentrat cu deosebire în fortificația centrală, necropola tumulară de sud, respectiv sectorul nordic al orașului roman, cu atelierele de producție ceramică și necropola nordică. Au continuat cu intensitate variabilă din cauza condițiilor logistice, însă până spre sfârșitul anilor 1990 fuseseră identificate peste 20 de cuptoare de ars vase ceramice și cercetate zeci de morminte, clădiri romane, o *villa suburbana*, fiind recoltat un material deosebit de bogat. Reluate în 2003 după ani de pauză, cercetările au intrat un deceniu mai târziu într-o etapă nouă, fiind realizate cu mijloace moderne și un colectiv mult lărgit, prin implicarea autorităților locale și cu colaborarea mai multor instituții de profil, între care Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” unde, începând din 2018, este prelucrat materialul numismatic; Negru, Schuster 2016, p. 8; Negru et alii 2022, p. 6–7.

¹ Tudor 1978, p. 159, 189–191.

² Peste 300 hectare, conform calculelor recente; Negru, Schuster 2016, p. 8.